

VERANTWOORDELIJKHEID

I. low-profile programmering: de verantwoordelijkheid voor de kunstenaar

De verantwoordelijkheid van de artistiek directeur of programmator blijkt uit de gesprekken vaak onrechtstreeks door hem of haar te worden opgenomen. In de meeste gevallen beschouwt de programmator het als zijn belangrijkste taak om de artiesten die hij ondersteunt op een zo goed mogelijke manier te laten werken, en samen met hen te zoeken naar een optimale manier om hun werk te presenteren en ingang te doen vinden bij een ruimer publiek.

De programmator is in de meeste gevallen dus vooral een tussenpersoon geworden tussen de artiest en het veld, iemand die zijn organisatie of centrum omschrijft met labels als 'low-profile', 'gevarieerd', of 'artiestgericht'. Op zich is deze houding lovenswaardig, omdat, in tegenstelling tot de sector van de beeldende kunst, de organisator zich zelden in de rol van een allesbepalende curator wurmt. In tegenspraak tot wat vaak wordt verondersteld is het profiel van de organisatie niet de drijvende kracht achter de programmering, maar wel de aandacht voor de kunstenaar.

In enkele gevallen bepaalt deze aandacht zelfs de vorm en de werking van de organisatie. Werkplaatsen Dans in Kortrijk en Wp Zimmer werken zonder vaste presentatieplaats, maar laten deze finale stap volledig afhangen van de meest aangewezen keuze voor de artiest.

Algemeen kunnen we stellen dat de onder-vraagde organisaties zichzelf slechts van een minimaal artistiek kader voorzagen en de grote verantwoordelijkheid om om te gaan met een samenleving of een buitenwereld terugspeelden naar de artiest zelf, die dit vanuit zijn eigen artistieke noodzaak op zich kan nemen. De organisator werd vaak beschouwd als 'diegene die het mogelijk

maakt nieuwe praktijken of manieren van denken binnen zijn muren te laten ontstaan', vanuit de (onuitgesproken) verwachting dat een vernieuwing binnen de kunsten op de één of andere manier wel haar weg naar de samenleving zal vinden, of anders op zichzelf al belangrijk genoeg is.

Voor een samenleving is de ontwikkeling van kunst sowieso belangrijk, en wij vervullen daar een zeer specifieke rol in door met de artiesten te blijven zoeken naar de juiste manieren om daartoe te komen. Door te zoeken naar de best mogelijke manieren om een kunstenaar te ondersteunen zonder hem afhankelijk te maken, spelen wij een initiërende rol in de business van de kunst. Daar hoort ook bij dat wij nadenken over presentatieplekken buitenshuis, en over een publiek, hetgeen voor ons echt deel uitmaakt van het artistieke proces. Vragen als 'voor wie maak ik kunst', en 'hoe communicatief is mijn werk', en 'wat wil ik eigenlijk meedelen', of 'wie wil ik wat vertellen', zijn essentieel voor een beginnend kunstenaar. Door die vragen te stimuleren willen we hem bewust maken van zijn rol en zijn plaats in het veld en de samenleving.

(Barbara Van Lindt, van Wp Zimmer in Antwerpen)

De Europese netwerken van zalen en festivals *maken* de wereld van de podiumkunsten dan wel, maar programmeren is toch niet gelijkwaardig aan het cureren in de visuele kunsten. Sinds Harald Szeemanns opzienbarende aanpak van *Documenta 5*, *Individual Mythologies*, transformerende de huidige curators het opzetten van een tentoonstelling tot een kunstwerk-achtige handeling, waarbij de status en betekenis van het kunstwerk boven die van het werk van de artiest op zich gesteld worden. Programmators van podiumkunsten, daarentegen, zijn er trots op in de allereerste plaats op de artiest zelf te focussen.

'I wish I could be more closely involved in the work as I was in my former job of dramaturge, but there is much less time for it now since I'm doing a programmation. I see myself being there because of - and after the artist. I don't make artists and I'm not an artist myself. I am there to make their work possible, to show it, as well as to mediate it, to the public.' (Bettina Masuch, van Hebbel Theater in Duitsland)

Aan de ene kant is een dergelijke houding, die bemiddelende ondersteuning biedt aan de artiest, wel sterk inzoverre dit de podiumkunsten vrijwaart van het 'projecteren van een agenda'. Een programmering die theorie of politiek op het podium wil zetten, kan vernietigend zijn voor de receptie van het publiek wanneer het instituut er zich wil door legitimeren ('Kijk eens, wij zijn ook politiek!') Vele programmators zijn beducht voor deze valstrik:

'I would never expect from the artist to usurp the stage for a battleground. Avoidance of explicit political contents can be a political act in itself. In more narrow terms, I see the political in theatre always in function of the context a performance creates or disturbs (context of its own production, social context, context of the tradition of the art discipline). Working in the theatre all day, you are isolated from the outside in a black box. Any gesture that makes some connection with the outside is political. The greatest achievement is when it challenges, triggers you to rethink your standpoint.' (Bettina Masuch)

'There is a contradiction about the phenomenon of promoting certain politics. You sacrifice politics when you promote it. In my point of view there are works which, when being shown and presented as political, 'destroy' all my efforts to build an audience for that work. The spectator needs time and circumstances to allow him/herself to be confronted with the way (s)he's looking at the performance.'

(Petra Roggel, van het Kaaitheater in Brussel)

POLITIEK